

معرفی چند کتاب در زمینه تاریخ و فرهنگ ایران باستان

اوستاشناسی در اروپا با انکتیل دوپرون فرانسوی آغاز شد. از روزیکه اولین چاپ ترجمه اوستا توسط انکتیل دوپرون و بسال ۱۷۷۱ میلادی منتشر شد تاکنون بیش از دو قرن میگذرد. در این مدت دانشمندان بزرگ دیگری چون شپینگل و گلدنرو و سترگارد و برونوف و مولتن و ویساک و وندیشمان و دهارلز و میه و یوستی و میلز و بارتولومه و وست و دارمستتر و هاوک و هوشمان و جکسن و دهها نفر دیگر که اگر بخواهیم همه را نام ببریم سخن بدرازا خواهد کشید، در زمینه اوستاشناسی کوشیدند. آنقدر در زمینه، زبانهای ایران باستان تحقیقات ارزنده و دقیق انجام شده و کتابهای علمی و با مطالب درست موجود است که یک عمر طبیعی برای بررسی و مطالعه همه آنها کافی نیست. علمی را که انکتیل دوپرون فرانسوی از دستور داراب - از پارسیان سورت (هند) فرا گرفته بود، بعدها پارسیان خود از اروپائیان بروش جدید علمی باز پرسآموختند. ایران شناسی از جمله اوستا شناسی در میان پارسیان بروش جدید، باروانشاد خورشید جی رستم جی کامه آغاز گردید. خورشید جی کامه از دانشمندان پارسی است که زبانهای ایران باستان را در اروپا و نزد ایرانشناسان بزرگ آموخت. پس از مراجعت از اروپا، شاگردانی چون کاوسی ادلجی کانگا و شهریار جی بروچا و ادلجی گرساسب جی انتیا و تهمورس دینشا انکلساریا و غیره تربیت نمود که هر کدام نامبردار شدند و تالیفات ارزشمندی از خود بیادگار گذاشتند. پس از آنکه پارسیان با سفر باروپا و تحصیل در دانشگاههای آنجا با روش جدید ایران شناسی آشنا شدند، چون اهل بیت بودند، کارهایی انجام دادند و تالیفات از خود بیادگار نهادند که در بسیاری جهات از کارهای مشابه با دانشمندان اروپائی بهتر و مفید تر و دقیق تر است. از جمله دانشمندان پارسی که صاحب تالیفات بسیار دقیق و ارزنده هستند باید از افرادی مانند دستور پتوتن سنجانا و دستور داراب دستور پتوتن و پتوتن دستور بهرامچی سنجانا و دستور جاماسب آسا و سهراب جی بلسارا و مادن و بهرام گور انکلساریا و بهمن جی انوتیروانجی دهابر و داداچانجی و بیلموریا و رستم جی ادلجی سنجانا و هودی والا و دستور دکتر پآوری و دستور دکتر مانکجی انوشیروان جی دالا و دکتر جمشید مانکجی اونوالا و دکتر ایرج جهانگیر نارایوروالا و اردشیر خیردار و دهها نفر دیگر در اینجا یاد کرد. در ایران نیز باید از خدمات استاد روانشاد پورداود یاد نمود که در نوع خود

کم نظیر است. بعد از تالیفات روانشاد دستوردکتر دالا و دکتر ایرج ناراپوروالا و ترجمه گاتهای اردشیر خیردار و چند تالیف مفید دیگر که در چند سال اخیر صورت گرفته است، اکنون چشمان بناتالیفات یکی دیگر از دانشمندان پارسی مقیم کراچی بنام تهمورس رستم جی ستنا روشن است. مؤلف نامبرده، آنطور که از تالیفاتش بر می آید، تحصیلات خود را در مدارس بمبئی بی پایان برده اما از آن پس هیچ گاه از کار تحقیق و مطالعه فارغ نبوده است.

آقای تهمورس رستم جی ستنا، مؤلف دانشمند با مطالعه چندین ساله خود، کتابها را آماده چاپ نموده و آنطور که از تاریخ انتشار آنها پیداست، در مدت کمتر از چهار سال تعداد این تالیفات ارزنده به پنج مجلد رسیده است. این کتابها را مؤلف محترم بمنظور استفاده همگان و با زبانی که قابل فهم همه کسانی که بخواهند از دین مزدیسنا آگاهی داشته باشند نوشته است. دو کتاب خرده اوستا و یشتها با آوا نویسی بلاتین همراه است تا بکار نسل جدید پارسی که با خط و زبان گجراتی دور میشوند، بکار آید. ترجمه هائیکه از یشتها و یسنا و ویسپرد و خرده اوستا و ونیدداد صورت گرفته است، جملگی ساده و روان و قابل فهم همه کسانی است که بخواهند مطلبی را از دین مزدیسنا بدانند. آقای تهمورس رستم جی ستنا، بدون شک، خدمتی بسیار مهم و بزرگ انجام داده است که مناسبانه فقط بکار انگلیسی دانها و انگلیسی خوانها می آید. کتابیکه تحت شماره (۲) آمده و بنام "تعلیمات زرتشت" نامیده میشود، کتابی است فوق العاده جالب و بزبانی روشن نوشته شده است. کتاب از بسیاری مطالب عاری از حقیقت که مغرضین و از روی عدم اطلاع مینویسند خالی است و آنچه که حقیقت دین زرتشتی است در آن نوشته شده است. چون کتاب فوق العاده مفید تشخیص داده شد، در همان سالهای نخستین انتشار بزبان فارسی ترجمه شد که گویا در دست چاپ است و بزودی منتشر خواهد شد. مشتاقان از مطالعه آن بهره مند شوند. نویسنده، این مختصر، مطالعه همه این آثار را بخوانندگان توصیه مینماید و درخواست تندرستی و کامیابی و پیروزی بیشتر را برای آقای تهمورس رستم جی ستنا از درگاه اهورا مزدا می توانا درخواست دارم.

اکنون که گفتگو از انتشارات دانشمندان پارسی بمیان است از فرصت استفاده نموده و از دو کتاب مهم دیگر که به توسط دو نفر از دانشمندان پارسی و در سرزمین هند اخیراً چاپ و منتشر شده است نام میبرم.

بهرام گورانکلساریا، در میان مستشرقین و دانشمندان ایرانشناس، شناخته شده و بسیار معروف است. کمتر دانشمند ایرانشناسی است که از مطالعه کتابهای این دانشمند استفاده نکرده باشد. بهرام گورانکلساریا دارای تالیفات زیادی است و شرح احوال او

را نگارنده در شماره اول دوره دوم مجله " اندیشه " ما " در بیست و چند سال پیش نوشته ام . دانشمند نامبرده در حدود یکربع قرن پیش برحمت ایزدی پیوست و تعدادی از کتابهایش را پس از درگذشت وی با نظارت دختر فاضله اش بزیور چاپ آراسته شد و در اختیار خواهندگان آثارش گذاشته شد .

اخیرا " نیز متن یک سخنرانی آن شادروان تحت عنوان " اخلاق در ایران باستان " ETHICS of OLD IRAN به چاپ رسیده است . این کتاب اگر چه بیش از پنجاه صفحه نیست ولی آنقدر مطلب در آن زیاد است که خواننده باید با تعمق و تامل آن را مطالعه نماید تا بهره کافی از آن بدست آورد . این کتاب نیز همانند سایر کتابهای مؤلف پر است از آگاهی های دست اول . هر مطلب کوتاه حاصل مطالعه یک کتاب بزرگ است . بسیار بجاست که این کتاب پرمطلب بزبان فارسی درآید تا همه کسانی که با انگلیسی آشنائی ندارند از آن بهره مند گردند . مطالعه این اثر ارزنده را به همه مشتاقان فرهنگ ایران باستان توصیه مینمائیم . شادی روان مؤلف را نیز از درگاه خداوند بزرگ درخواست داریم .

کتاب دیگری که میخواهم از آن نام ببرم ، کتابی است نوشته دستور دکتر هرمزدیار میرزا . دستور دکتر میرزا ، از جمله دانشمندان پارسی است که کمتر مینویسد اما آنچه مینویسد همه دقیق و پر است از دانستنی ها و اطلاعات مفید و دست اول . سه سال پیش از دستور دکتر میرزا کتابی تحت عنوان " طرح تاریخ پارسیان " OUTLINES of PERSIAN HISTORY , by: HORMAZDIYAR Dastur Koyaji Mirza, Bombay, 1974 . منتشر شد . این کتاب حاوی مطالبی است که از گذشته بسیار دور پارسیان گفتگو مینماید ، یعنی از زمانی که پارسیان و ایرانیها در ایران و در روزگاران پیشدادی و کیانی و اشکانی و ساسانی و با هم بسر میبردند .

سپس از تاریخ مهاجرت به هندوستان تا با امروز که در سرزمین بهارات بسر میبرند مورد بحث و گفتگو است .

تاریخ زندگانی پارسیان نشیب و فراز بسیار دارد و آنقدر انسان مجذوب کتاب میشود که سختی میشود از مطالعه آن دست کشید . در این کتاب از روزگاران خوش و ناخوش پارسیان و فعالیت ها و از خودگذستگی ها که در راه حفظ و نگهداری کتابهای دینی و دین ایران باستان از خود نشان داده اند ، سخن رفته است .

در این کتاب ، نه تنها از تاریخ گذشته پارسیان صحبت بمیان است ، بلکه از شرح احوال بزرگان علم و ادب و فرهنگ و غیره که در هر رشته از علوم پیشرفت های فوق العاده و چشمگیر در میان ساکنین کشور پهناوری چون هندوستان داشته اند ، سخن رفته است .

مطالعه این فصل از کتاب مایه شادی خاطر خواننده‌ایکه به نحوی از انحاء با پارسیان ارتباط دینی یا پیوندی داشته باشد، میشود.

پیروزی و کامیابی و تندرستی دستور دگر هر مزدیاری میرزا را از خداوند بزرگ خواهانیم. هنگامیکه از تاریخ ایران‌شناسی و نام‌آنهمه دانشمند پارسی و اسم‌آنهمه کتاب که بوسیله این بزرگان تالیف و یا ترجمه و یا تصحیح و تحشیه شده است میخوانیم، بحیرت فرو میرویم و از خود میپرسیم که بقول خاقانی:

گفتی که کجا رفتند این ناموران یک‌یک
زیشان شکم خاکاست آبستن جاویدان
اکنون که کنگره بزرگ جهانی زرتشتیان در شرف تشکیل است، امیدواریم که در این باره نیز چاره‌اندیشی نمایند و راهی بنمایند که جوانان بسوی علوم معنوی نیز گرایش پیدا کنند و همه فکرها و اندیشه‌ها متوجه جهان مادی نباشد.

معرفی این کتابها جای بحث بیشتری لازم دارد و از حوصله این مختصر بیرون است. اگر از این کتابها نامی بمیان آمد و مختصر اشارتی رفت، از آن جهت است که با این وجود که چند سال از انتشار آنها میگذرد، کمترین اشاره در مجلات ایران ندیدم و نخوادم و حیف آمد که دوستان کتاب از انتشار آنها بی‌خبر بمانند. جای آن دارد کسه از کتابهای نامبرده در بالا، چندتائی بزبان فارسی نیز برگردانده شوند تا مورد استفاده علاقمندان بفرهنگ گذشته ایران بتوانند قرار گیرند. بامید آرزو. (پایان)

بقیه از صفحه ۱۳

انتشارات سازمان برنامه بصورت درخشان‌ترین نشریات در دسترس آنها قرار گیرد، تازه، باندازه‌ای که سازمان برنامه میخواهد از جریان کارها مطلع شوند (بعنوان مثال یادآور میشوم که در ایالات متحده آمریکا، سه سال بعد از برگزاری اجلاس سازمان ملل متحد در سانفرانسیسکو و تصویب منشور آن در یک بررسی معلوم شد که قریب دوینجم از اهالی کشور حتی نام سازمان ملل متحد را نشنیده‌اند و نمیدانند چیست)

موانع دیگری نیز در راه اقتدار سازمان برنامه وجود دارد که باید برطرف شود و درگام نخست باید تشریک مساعی بیشتری بین دفتر روابط عمومی و بقیه دفاتر سازمان برنامه برقرار نمود و کارمندان روابط عمومی را تعلیمات مخصوص داد و برای برنامه‌های آینده آماده کار کرد. مهمتر از اینها طرحهای سازمان برنامه رفته رفته پیشرفت خواهد نمود و در مردم اثر خواهد گذاشت، بدین ترتیب سرانجام در عقاید مردم راجع به برنامه‌ها و سازمان برنامه گرمی بوجود خواهد آمد اما این موضوع کمی وقت میگیرد و اینجانب عقیده مند است که برای تحقق برنامه‌ای که تنظیم گردیده حداقل سه سال وقت لازم است.

ناتمام